

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Příhody a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci **žalobce J. H.**, bytem Plzeňská 323, Líně, proti **žalované České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 5. 6. 2002, č. xxx,

takto:

I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 5. 6. 2002, č. xxx, **se zruš uje**. Věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Žalobou (opravným prostředkem) podaným v zákonné lhůtě se žalobce domáhal zrušení shora uvedeného rozhodnutí žalované, kterým mu byla zamítnuta jeho žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. za dobu věznění jako politického vězně. V rozhodnutí žalovaná zdůraznila, že žalobci nárok na jednorázovou peněžní částku podle zákona 261/2001 Sb. nevznikl, protože po zrušení odsuzujícího rozhodnutí rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky nebylo v řízení na podkladě původní obžaloby pokračováno, ale trestní stíhání žalobce bylo zastaveno z důvodů amnestie. Tím, že žalobce nepožádal, aby bylo v řízení pokračováno, nebylo o vině a trestu žalobce rozhodnuto a žalovaná není oprávněna si o této předběžné otázce učinit úsudek sama, a proto

nemůže na uvedenou dobu pohlížet jako na dobu neoprávněného výkonu trestu odnětí svobody.

Proti tomu žalobce namítl, že byl zatčen 12. 6. 1953, protiprávně odsouzen a v Plzni na Borech vězněn do 12. 9. 1953. Proto se domnívá, že má nárok na odškodnění podle zákona č. 261/2001 Sb. a žádá, aby mu toto bylo přiznáno.

Žalovaná v písemném vyjádření k žalobě uvedla, že když žalobce, poté co bylo jeho trestní stíhání rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky zastaveno, nepožádal o projednání věci v zákonem stanovené lhůtě, připravil se tak o možnost prokázat před soudem míru své viny za spáchání žalovaných skutků a dosáhnout případně úplného nebo částečného zproštění obžaloby. Žalovaná se proto domnívá, že žalobce není osobou oprávněnou ve smyslu § 3 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. a navrhuje, aby soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Věc nebyla skončena Vrchním soudem v Praze do 31. 12. 2002, proto byla podle § 132 zákona 150/2002 Sb., soudní řád správní, postoupena Nejvyššímu správnímu soudu k dokončení v řízení podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního soudního řádu správního (dále jen s. ř. s.) - tedy v řízení o žalobách proti rozhodnutím správního orgánu.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí žalované v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.

Podle § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, se tento zákon vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. únorem a 1. lednem 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., soudní rehabilitaci nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu (dále jen „politický vězeň“). Podle § 3 odst. 1 cit. zákona je politický vězeň oprávněnou osobou mající nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky.

K tomu ze spisu vyplynulo, že žalobce požádal o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. jako politický vězeň za dobu neoprávněného věznění na základě rozsudku bývalého Lidového soudu v Plzni ze dne 22. července 1953, sp. zn. 1 T 153/53. K žádosti připojil rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. prosince 1991, sp. zn. 3 Tz 52/91, jímž ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem České republiky podle § 30 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, bylo konstatováno, že rozsudkem bývalého Lidového soudu v Plzni sp. zn. 1 T 153/53 a v řízení předcházejícím byl porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 3 trestního řádu (zákon č. 87/1950 Sb.) a to ve vztahu k § 154 odst. 2 trestního zákona (zákon č. 86/1950 Sb.) v neprospěch žalobce. Toto usnesení bývalého Lidového soudu v Plzni bylo v rozsahu vysloveného porušení zákona zrušeno. Zrušena byla také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladů. Dále bylo rozsudkem trestní stíhání žalobce podle § 11 odst. 1 písm. a)

trestního řádu s přihlédnutím k rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii z 9. května 1960 zastaveno. Na výzvu žalované dále žalobce dodal ověřenou kopii zápisu ke spisu 1 T 153/53 z Rejstříku spisů 1 T z roku 1953 uloženého v Archivu města Plzeň, ze kterého vyplývá, že žalobce byl od 12. 6. 1953 umístěn ve vazbě a dne 22. 7. 1953 odsouzen k trestu odnětí svobody na 3 měsíce.

Tyto doklady nasvědčují splnění podmínek pro postavení politického vězně ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. a tedy i postavení oprávněné osoby ve smyslu § 3 téhož zákona. Vymezuje-li zákon v § 2 odst. 1, že se vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb. o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu, jedná se o vymezení osobní působnosti zákona. Tedy všechny osoby vězněné v dané době a zákonným způsobem rehabilitované je třeba považovat za politické vězně podle tohoto zákona.

V daném případě žalovaná vycházela z předpokladu, že byl-li v přezkumném rehabilitačním řízení zrušen odsuzující rozsudek a následně trestní stíhání zastaveno z důvodu amnestie prezidenta republiky a žalobce netrval na projednání věci, nebylo rozhodnuto o jeho vině či případném zproštění obžaloby, nesplňuje podmínku pro poskytnutí jednorázové peněžní částky. Proto se také dokazování prováděné žalovanou zaměřilo na zjištění, zda žalobce požádal o pokračování v trestním řízení či nikoliv. Poté, co žalobce sdělil, že o pokračování trestního řízení nepožádal, žalovaná mu žádost o jednorázovou peněžní částku zamítla.

S tímto názorem žalované se soud neztotožňuje. Ústavní soud v nálezu II. ÚS 187/2000 ve vztahu k zákonu č. 119/1990 Sb. uvedl, že záměrům rehabilitace nelze bránit pozitivně právním dogmatismem při výkladu právních norem. Rehabilitační předpisy je zapotřebí s ohledem na jejich smysl a účel interpretovat extenzivně ve prospěch postižených osob. Jestliže zákon č. 261/2001 Sb. nespojil podmínku přiznání nároku s požadavkem zproštění obžaloby, nelze tuto absenci nahrazovat výkladem per analogiam legis. Rozhodování o jednorázové peněžní částce podle zákona č. 261/2001 Sb. je podmíněno tím, zda rozhodnutí o žalobcově věznění bylo zrušeno podle zákona o soudní rehabilitaci, bez jakékoliv vazby na případné vydání zprošťujícího rozhodnutí. Pokud tedy žalovaná dovodila, že žalobci nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky nevznikl proto, že po zrušení odsuzujícího rozhodnutí bývalého Lidového soudu v Plzni a po zastavení trestního stíhání nepožádal žalobce o pokračování řízení, a žádost žalobce zamítla, porušila zákon.

Z uvedených důvodů soud postupoval podle ustanovení § 78 odst. 1 a odst. 4 s. ř. s. a napadené rozhodnutí pro nezákonnost zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. V něm bude žalovaná vázána právním názorem vysloveným shora o tom, že je v tomto případě dostačující pravomocné rozhodnutí o zrušení věznění podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, aniž by byl vyžadován případný zprošťující rozsudek příslušného soudu. Na žalované pak je, aby zjistila, zda žalobce splňuje ostatní podmínky pro přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., zejména zda byl vězněn alespoň 3 měsíce, jak vyžaduje § 5 odst. 4 uvedeného zákona. Není-li zde pochybností o věznění žalobce, pak nestojí nic v cestě k přiznání nároku ve smyslu tohoto zákona ve výši odpovídající podmínkám, které jsou stanoveny v ustanovení § 5 zákona. Ve věci soud rozhodl bez jednání za podmínky souhlasu účastníků řízení (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).

Žalobce měl v tomto přezkumném soudním řízení úspěch, podle § 60 odst. 1 s. ř. s. by měl právo na náhradu nákladů řízení; výrok vychází ze skutečnosti, že mu s tímto řízením náklady nevznikly.

Poučení : Proti tomuto rozsudku nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. 8. 2003

JUDr. Petr Příhoda
předseda senátu